

MUNKAVÉDELEM

- "Minden munkavállalónak joga van az egészségét, biztonságát és méltóságát tiszteletben tartó munkafeltételekhez." (Alaptörvény XVII. cikk (3))
- A munkavédelem a szervezett munkavégzésre vonatkozó biztonsági és egészségügyi követelmények és az ezeket megvalósító szervezetek, intézmények, eszközök, előírások összessége.
- A pszichoszociális kockázatok azok, a munkavállalót a munkahelyén érő hatások (konfliktusok, munkaszervezés, munkarend, bizonytalanság stb.), amelyek befolyásolják a válaszreakciókat, illetőleg ezzel összefüggésben stressz, munkabaleset vagy pszichoszomatikus megbetegedés következhet be.
- A munkabaleset az a baleset, amely a munkavállalót szervezett munkavégzés során vagy azal összefüggésben éri, annak helyétől és időpontjától és a munkavállaló (a sérült) közrehatásának mértékétől függetlenül (Mvt.).
- Az 1 000 főre jutó munkabaleseti ráták tekintetében Magyarország az EU tagállamok alsó harmadában helyezkedik el. Az Eurostat adatai alapján ez a ráta az EU átlagában 16,4, Magyarországon 5,7 volt 2015-ben.

Jelen Infojegyzet az egyes foglalkoztatási tárgyú törvények módosításáról szóló, a kormány által [T/2928](#) számon benyújtott törvényjavaslathoz kapcsolódóan a munkavédelemről, azon belül a távmunkát érintő munkavédelmi kérdésekről kíván háttér-információkat nyújtani.

A munkavédelem, mint tevékenység védi az embert, de kockázatokat, veszélyeket is jelent számára. Véd, mert örömforrás, működteti az emberi képességeket és készségeket, szervezett keretek között közösséget nyújt a munkavégzőnek, megélhetést biztosít. Árt, mert a munkakörülmények egészségkárosítóak, veszélyes anyagokkal kell együtt dolgozni, túlterhelést jelent, a munka monotonná és céltalanná válhat, pszichoszociális kockázatokat hordoz magában. Végül soron a munkavégző megbetegedhet, egészsége elhasználódhat. Kutatások igazolják, hogy napjainkban a nagyfokú munkahelyi stressz egyre súlyosabb kockázattá válik, melynek következtében pszichés és szomatikus (testi) betegségek alakulnak ki. **A munkavédelem célja a munkát végző emberek védelme, a dolgozók munkaképességének és egészségének megőrzése.** Ide tartozik a munkavédelemre vonatkozó biztonsági és egészségügyi követelmények rendszerének felállítása és végrehajtása a jogi, szervezési, intézményi előírások alapján. A munkavédelem területei:

- egészséges munkahelyek kialakítása, a megfelelő műszaki és higiéniai követelmények biztosítása,
- munkaeszközök,
- veszélyes anyagok,
- munkaszervezés és munkaidő,
- kiemelt csoportok védelme,
- munkavédelmi szervezet.

1. ábra: Munkavédelmi ellenőrzések Magyarországon, 2018. 1. félév

Forrás: Infoszolg/[Jelentés a munkavédelmi hatóság ellenőrzési tapasztalatairól, 2018.](#)

A munkahelyi egészségért és biztonságért a munkáltató felel, legyen szó a felmerülő kockázatokról vagy akár a munkavállalók munkavédelmi képzéséről. A munkáltató kötelezettsége a kockázatok felmérése, a megfelelő munkahelyi környezet megteremtése, a védőintézkedések meghozatala. Másik oldalról a munkavállaló joga, hogy mindezeket megkövetelje. Egyben felelőssége a munkaeszközök megfelelő módon való használata, a munkavédelmi előírások betartása.

JOGSZABÁLYI ÉS SZAKPOLITIKAI HÁTTÉR

Nemzetközi

A Nemzetközi Munkaügyi Szervezet ([ILO](#)) szerint minden munkavállaló alapvető joga, hogy a legmagasabb szintű egészség biztosítva legyen a számára. Dokumentumai közül munkavédelmi szempontból a munkavédelemről szóló 1981. évi 155. számú és az üzemegészségügyi szolgálatról szóló 1985. évi 161. számú egyezményeket kell kiemelni. Az egyezményeket hazánkban a [2000. évi LXXV. tv.](#) ill. az [1988. évi XIII. tvr.](#) hirdette ki. Előbbi a munkavédelmi feladatokat három – nemzeti politikai, országos és vállalati – szinten határozza meg. Az egyezményhez kapcsolódó ajánlás szerint a politika kialakításában szorosan **együtt kell működni a kormánynak, a munkaadóknak és a munkavállalók érdekvéviselőinek.** Az aláíróknak ki kell alakítani a munkavédelemre vonatkozó nemzeti politikát, amelynek fő célja a foglalkozási megbetegedések és a munkabalesetek elkerülése.

Az Európai Unió munkahelyi biztonsággal és egészségvédelemmel kapcsolatos, [2014-2020-as stratégiája](#) holisztikus megközelítéssel kíván biztonságos és egészséges munkakörnyezetet nyújtani 217 millió európai munkavállalónak. **A tagállamoknak három fő kihívással kell szembenézniük:**

- a munkahelyi biztonság és az egészségvédelem hatékony érvényesítése a mikro-, kis és középvállalkozásoknál;
- a foglalkozásból eredő megbetegedések megelőzésének javítása a meglévő, új és az

újjonnan felmerülő kockázatok kezelése révén;

- a munkával töltött idő meghosszabbodásával kapcsolatos aktív és egészséges öregeedés fenntarthatósága.

Az EU közösségi jogszabályrendszerében e területen a munkavédelem és az üzemegészségügy általános, keretjellegű irányelvei és az egyes ágazatokra, munkakörökre, munkafázisokra vonatkozó különös szabályai az irányadók. Az [89/391/EK](#) általános irányelv a foglalkozási kockázatok megelőzését, a biztonság és az egészség védelmét, a kockázati és bal-eseti tényezők kiküszöbölését, a munkavállalók megfelelő tájékoztatását, oktatásukat érintő általános elveket tartalmazza.

Hazai

Magyarországon a jelenleg érvényes munkavédelmi programot, a [Munkavédelem Nemzeti Politikáját](#) (MNP) a kormány az [1581/2016. számú](#) határozatával fogadta el. Az MNP – összhangban az EU fent említett stratégiájával – 22 pontban határozza meg a munkavédelem hosszú távú fejlesztésének irányait, amelyek fő céljai:

- a munkakörülmények fejlesztése,
- a munkavállalók munkavégző képességének megőrzése,
- az egészség és a biztonság fenntartása,
- az egészségben eltöltött életek növelése.

A program a munkavállalók biztonságát és egészségét veszélyeztető kockázatok csökkentésére valamint a munkabalesetek és a foglalkoztatási betegségek kialakulásának megelőzésére helyezi a hangsúlyt.

Az állam munkavédelmi feladatait, a biztonságos munkavégzés feltételeit a munkaadók és a munkavállalók e téren lévő jogait és kötelezettségeit és a munkavédelemmel kapcsolatos egyéb kérdéseket az [1993. évi XCIII. törvény \(Mvt.\)](#) a munkavédelemről és a hozzá kapcsoló végrehajtási rendelet ([5/1993. MüM r.](#)) határozza meg.

A Mvt. szerint a munkáltató **foglalkoztatás-egészségügyi szolgálatot** köteles működtetni.

A szolgálat preventív módon felméri és ellenőrzi a munkahelyen meglévő fizikai, lelki és szellemi megterhelést valamint a munkakörnyezeti kóroki – fizikai, kémiai, biológiai, pszichoszociális, ergonómiai – tényezőket, javaslatokat tesz ezek egészségét nem károsító szinten tartására, és nem utolsó sorban ellenőrzi a munkavállalók egészségét munkájukkal kapcsolatban ([27/1995. NM. rendelet](#)).

MUNKAHELYI BALESETEK

Magyarországon évente több mint 20 ezer, három napon túli keresőképtelenséggel járó munkahelyi balesetet regisztrálnak hivatalosan, a halásos kimenetelű munkabalesetek száma 100 alatti. **Az összes munkabalesetek száma 2013-tól emelkedő tendenciát mutat.** A halásos munkabalesetek száma stagnál, illetve enyhén csökken. **A munkabaleseti ráták emelkedése 2017-ben megállt; 1 000 munkavállalóra 5,3 munkabaleset (2013-ban 4,4), 100 000 munkavállalóra 1,8 halásos munkabaleset (2013-ban 1,9) jutott.** Ezen időszak alatt a foglalkoztatottak száma mintegy 500 ezer fővel nőtt. Az összes hivatalosan regisztrált munkabaleset kb. húsz százaléka a gépiparban és a feldolgozóiparban történik, míg a szállítás, raktározás, távközlés és postai ágazatban valamint a kereskedelemben tíz százalék körüli ez az arány ([2017](#)).

A MUNKAVÉDELEM SZERVEZETEI

Az [Európai Munkahelyi és Biztonsági Európai Ügynökség](#) (EU-OSHA) a munkavédelemmel kapcsolatos információkat gyűjti, kezeli és továbbítja a tagállamok felé, folyamatosan figyeli a munkahelyeken lezajló változásokat és felméri a kialakuló új veszélyeket. Ennek egyik új példája az az **interaktív eszközöket**

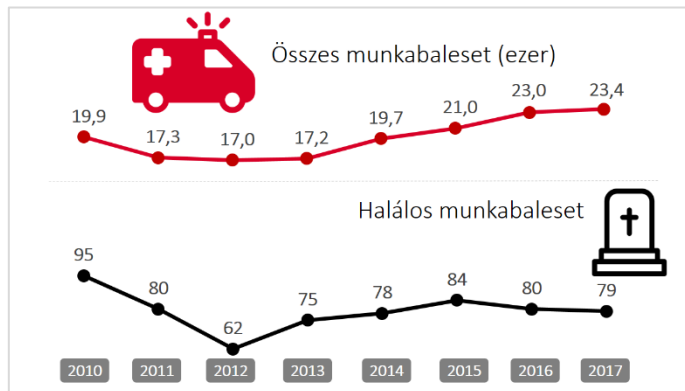
kínáló internetes platform, amely a munkahelyeken előforduló biztonsági és egészségvédelmi kockázatok kezelését segíti elsősorban mikro-, kis- és középvállalkozások számára ([OiRA](#)).

A tripartit európai ügynökség, az [Európai Alapítvány az Élet- és Munkakörülmények Javításáért](#) (Eurofond) által folytatott kutatások célja a jobb élet- és munkakörülmények elérése az európai polgárok számára.

Magyarországon a munkavédelemmel foglalkozó intézményrendszer számos átalakuláson és átszervezésen ment keresztül. Az Országos Munkavédelmi és Munkaegészségügyi Főfelügyelőség ([OMMF](#)) 1987 és 2011 között működött. A munkaegészségügyi hatósági feladatok

2007-ben kerültek az akkori ÁNTSZ-től az OMMF-hez, ezzel létrejött az egységes munkavédelmi hatóság. 2012 és 2014 között a munkavédelem a Nemzeti Munkaügyi Hivatalhoz tartozott, majd annak megszűnése után betagozódott az államigazgatási rendszerbe. **2014-től a munkavédelem a foglalkoztatásért felelős miniszter felelősségi körébe tartozik** ([320/2014 Korm. r.](#)), jelenleg a [Pénzügyminisztérium Munkavédelmi Főosztálya](#) irányítja.

1. ábra: A munkabalesetek alakulása Magyarországon

Forrás: [Infoszolg/Munkabaleseti statisztikák, 2010-2017](#)

TÁVMUNKA ÉS MUNKAVÉDELEM

A távmunka olyan tevékenység, amelyet a munkáltató telephelyétől elkülönült helyen, és rendszeresen, információtechnológiai vagy számítástechnikai eszközzel végeznek, és eredményét elektronikusan továbbítják ([Munka Törvénykönyve](#), 196-197.§) **A távmunka szerződés a munkajogviszony sajátos típusa és nem azonos a köznyelvben használt otthoni munkavégzéssel (home office).**

Táv munka esetén a munkavégzés helyét a felek a szerződésben rögzítik, míg home office esetén a jogi alapot az adja, hogy a munkáltató a szerződésben szereplő teljesítési hely meghatározására vonatkozó jogát a munkavállalónak határozott időre átadja. Táv munka esetén a munkavégzés rendszeres, főszabály szerint a munkavállaló munkarendje kötetlen.

A távmunka szerződés alapján végzett munkavégzésre – a távmunka jellegéből fakadó eltérésekkel – **ugyanazok a munkavédelmi szabályok vonatkoznak**, mint a munkáltató telephelyén végzett munkavégzésre (Mvt. 86/A§). Táv munkát csak olyan munkahelyen és munkaeszközzel lehet végezni, amely munkavédelmi szempontból megfelelő, s ezt a munkaadó előzetesen ellenőrzi is. A munkavállaló a munkát saját eszközével is végezheti, de munkaadó előzetesen meggyőződik arról, hogy a munkavállaló által beszerzett munkaeszközök megfelelnek az egészséget nem veszélyeztető, biztonságos munkavégzés követelményének. A munkáltató ellenőrzési joga gyakorlásáról a

szerződésben megállapodhatnak. Emellett a munkavédelmi szervek is ellenőrizhetik, hogy a távmunkahely megfelel-e a munkavédelmi feltételeknek.

Az otthonról dolgozók aránya az összes munkavégzési formák közül országoként különböző. Az Európai Unió átlagában a foglalkoztatottak öt százaléka dolgozik home office-ban. Leginkább Észak- és Nyugat-Európa országaiban elterjedt ez a munkavégzési forma: Hollandiában, Luxemburgban és Finnországban például 12–13% körüli, a magyar adat 2,5% (2017). Egy friss hazai országos reprezentatív [felmérés](#) szerint hazánkban a munkavállalóknak 5 százaléka dolgozik zömében otthonról, ezzel szemben mintegy 55 százaléka szeretne.

A munka és a magánélet közti egyensúly, amely a [Szociális Jogok Európai Pillére](#) egyik eleme, megteremtése érdekében az Európai Bizottság [szorgalmazza](#) a rugalmas munkavégzési feltételek, így a távmunka lehetőségének bővítését, alapvetően a kisgyermekesek körében.

Források:

- A munka világa a 21. század elején, szerk: Sebők Marianna, Saxum kiadó, 2018.
- Ferge Zsuzsa: Magyar társadalom- és szociálpolitika, 1990-2015, Osiris, 2017.
- dr. Mádi Sarolta: A munkaegészségügy és munkavédelem jogintézményei működésének elméleti és gyakorlati kérdései, különös tekintettel a munkáltató felelősségére, Debrecen, [2016](#).
- [1993. évi XCIII. törvény](#) a munkavédelemről
- [A Munkavédelem Nemzeti Politikája](#), 2016-2020.
- Az Európai Unió munkahelyi biztonsággal és egészségvédelemmel kapcsolatos, 2014-2020-as stratégiája, [COM/2014/0332 final](#)
- Jelentés a munkavédelmi hatóság 2018. I. félévi ellenőrzési tapasztalatairól, PM, Munkavédelmi Főosztály, [2018](#).
- Jelentés a nemzetgazdaság 2017.évi munkavédelmi helyzetéről, [2018](#).
- [Accidents at work](#) - az Eurostat munkabaleseti statisztikái
- [Munkabaleseti statisztikák](#), 2001-2018
- [Munkavédelem és foglalkoztatás-felügyelet](#) – kormány.hu
- Nistor Katalin: [Munkahelyi pszichoszociális kockázati tényezők](#) – [www.munkahelyistresszinfo.hu](#)
- Gál Szabolcs: Táv munka munkavédelmi szempontú megközelítés – [stflorian.hu](#), 2017. szeptember 12.
- Kéri Ádám: Táv munka – otthoni munkavégzés – [amunkajogblog.hu](#), 2015. május 21.
- A szerződéses munkahely meghatározása – a „home office” és a távmunka – Magyar Jog, 2018/2

Készítette: Kardos Krisztina
Képviselői Információs Szolgálat
E-mail: infoszolg@parlament.hu

infoszolg

Internet: www.parlament.hu/infoszolg
Intranet: intra.parlament.hu/infoszolg/
Tel.: (1) 441-4529; (1) 441-6486